

"Lägg ner Livsmedelsverket och tre andra myndigheter"

Utredningsförslag till regeringen: Ersätt Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Fiskeriverket och Statens veterinärmedicinska anstalt med tre nya myndigheter. I Sverige delas ansvaret för livsmedelssäkerheten mellan flera myndigheter med skiftande inriktning. Det har inte fungerat. Därför bör Livsmedelsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt ersättas med en myndighet för livsmedelssäkerhet och Jordbruksverket med en myndighet för jordbruk och landsbygdsutveckling. Havsfrågor ligger under så många myndigheter att ingen har ett helhetsansvar för havet. Därför bör Fiskeriverket ersättas av en myndighet för förvaltning av havsresurser. Att ersätta de gamla myndigheterna kommer att leda till minskade statliga kostnader, skriver utredaren Gerhard Larsson, som lämnar sitt betänkande till regeringen i dag.

"Trygg med vad du äter" och "hållbar produktion" har varit ledstjärnor vid utformning av det förslag jag i dag lämnar till regeringen om Sveriges framtida myndigheter inom livsmedelsområdet.

I dag finns fyra myndigheter inom området. Den äldsta bildades 1911, den yngsta 1991.

Jordbruksverket har att praktiskt till lantbrukare tillämpa regler om stöd med mera i EU:s och regeringens jordbrukspolitik samt att bevaka att regler uppfylls i den så kallade primärproduktionen.

Fiskeriverket har liknande uppgifter gentemot fiskerinäringen och den vilt levande fisken i hav och andra vatten.

Livsmedelsverket utarbetar regler och utövar kontroll enligt livsmedelslagen samt leder och samordnar tillsynen som främst utförs av kommunerna.

Statens veterinärmedicinska anstalt är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan med hög kompetens inom forskning och utveckling om risker i livsmedelskedjan och sjukdomar hos djur med mera.

Dagens myndigheter har, enligt min bedömning, god kompetens och rik erfarenhet inom sina respektive ansvarsområden, men ändå vill jag föreslå en annan ordning, när jordbruksministern, Eskil Erlandsson, bett mig pröva ansvar inom den så kallade livsmedelskedjan.

Larmen om livsmedelsskandaler har duggat tätt. Det är i ljuset av återkommande livsmedelsskandaler som den nya livsmedelslagstiftning som utvecklats inom EU under 2000-talet ska förstås.

En grundläggande princip i den nya lagstiftningen, vilken också gäller för Sverige, är att den omfattar alla steg i livsmedelskedjan från produktion, via bearbetning och distribution, till konsumtion - från jord till bord. Livsmedelslagstiftningen har integrerats med bestämmelser om djurhälsa och djurskydd samt fytosanitärt växtskydd. Genom att hantera risker tidigt i kedjan, hos det levande djuret, fodret eller utsädet (exempelvis GMO), är tanken att

lägga grunden för säkra livsmedel för konsumenten.

Ansvaret för den nya lagstiftningen har EU-kommissionen samlat vid DG för hälsa och konsumentskydd. I ett stort antal medlemsstater och i Norge har det därefter genomförts myndighetsreformer i syfte att anpassa den nationella förvaltningen till den nya lagstiftningens livsmedelskedjeperspektiv.

Men i Sverige är ansvaret delat för både regelutformning och kontroll inom livsmedelskedjan mellan olika myndigheter. För att värna säkra livsmedel, men också för en bättre effektivitet, är det tid att samla ansvaret från jord till bord hos en myndighet för livsmedelskedjans delar - livsmedel, foder och animaliska biprodukter, djurhälsa, djurskydd samt fytosanitärt växtskydd.

Ett sammanhållet kontrollansvar möjliggör också en löpande prioritering av resurser till de länkar av kedjan där behovet av kontroll är störst. Samma myndighet bör även ha det centrala ledningsansvaret för bekämpning av allvarliga smittsamma djursjukdomar och hantering av andra kriser inom livsmedelskedjan.

Samtidigt är det angeläget att, till skillnad från dagens ordning, skilja främjande av produktion från upprätthållande av djurskydd och andra begränsningar av produktionen. Det är uppenbart att det finns en potentiell konflikt mellan en konkurrenskraftig produktion och merkostnader för till exempel djurskydd, vilket bland annat illustreras av veckans nyhet om det företagsekonomiskt lönsamma men för djuren plågsamma att plocka dun från levande gäss.

Med en ny livsmedelssäkerhetsmyndighet kan detta lösas. Den ska i samhällets och konsumenternas intresse verka för säkra livsmedel, friska djur och sunda växter i hela livsmedelskedjan.

Haven utnyttjas för en stor mängd aktiviteter varav många ökar i omfattning. I Sverige finns i dag inte någon myndighet som har ett övergripande ansvar för förvaltningen av havet och dess resurser.

Ansvaret för havet är delat mellan många myndigheter, bland annat Fiskeriverket, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Sjöfartsverket. För vissa frågor är ansvaret otydligt. Ett exempel är de drygt 20 ton kvicksilver som återupptäcktes i Sundsvallsbukten för två år sedan, för vilket ingen nationell myndighet ansåg sig ha ansvar.

Detta gör att Fiskeriverket som enbart har att arbeta med fisken som resurs, blir lite kraftlös som myndighet. Fiskens överlevnad är beroende av havets ekosystem, som inte bara påverkas av fiske utan även miljöfarliga utsläpp (till exempel kvicksilver), byggnationer i vatten, sjötransporter med mera.

Det finns ett behov av att utveckla ett holistiskt perspektiv på havet som resurs och en förvaltning som balanserar nyttjande av havets resurser.

EU har beslutat om en ny havspolitik. Dess genomförande kräver samordnade insatser. Förra året ombildade därför EU-kommissionen det tidigare DG för fiskeri

till DG för havsfrågor och fiske (DG Mare).

Sverige behöver en myndighet med ett övergripande nationellt samordningsansvar för förvaltningen av havet som resurs. I likhet med situationen inom EU kombineras detta lämpligen med ett ansvar för genomförandet av fiskeripolitiken. Jag ser ett omvandlat Fiskeriverk som den naturliga myndigheten för en sådan uppgift.

För mindre än 15 år sedan hade vi i Sverige över 12.000 svinbesättningar och 20.000 mjölkgårdar. I dag finns cirka 3.000 svinbesättningar och 6.000 mjölkgårdar. Samtidigt blir allt fler jordbrukare kombinationsföretagare med bioenergiproduktion, entreprenadverksamhet, turism med mera. I linje med denna strukturomvandling har jordbrukspolitiken utvecklats i riktning mot landsbygdsutveckling. I Sverige är ett hinder den bristande samordningen av olika myndigheters landsbygdsutvecklingsinsatser.

Jag anser att en myndighet bör ha ett övergripande nationellt samordningsansvar för genomförandet av den svenska landsbygdspolitiken. I likhet med ansvarsfördelningen inom EU kombineras detta lämpligen med ansvar för genomförandet av jordbrukspolitiken. I det senare är det angeläget att främja en helhetssyn hos jordbruks- och landsbygdsföretagen för att upprätthålla en god produktionskvalitet som värnar djurens hälsa och välfärd, miljön och kulturlandskapet. Detta underlättas av regler som är anpassade till produktionens villkor. **Jag föreslår att Jordbruksverket omvandlas till en myndighet för jordbruk och landsbygdsutveckling. Den nya myndigheten ska främja ett efterfrågestyrt, konkurrenskraftigt och miljöanpassat jordbruk och en hållbar landsbygdsutveckling i hela landet.**

Med de beskrivna utgångspunkterna blir konsekvensen att dagens fyra nationella myndigheter ersätts med tre nya.

Det finns även andra skäl som motiverar en sådan ny myndighetsstruktur. Några exempel:

Den löser dagens problem, att samma myndighet både bedriver tillsyn över såväl egna anställda som konkurrerande privata veterinärer, och är den enskilt största aktören på den svenska veterinärmarknaden.

Den lägger grunden för en mer effektiv statlig verksamhet genom större kritisk massa, eliminering av parallella administrativa funktioner och konkurrensutsättning, till exempel genom ökad användning av ackrediterade kontrollorgan inom den offentliga kontrollen.

Konkurrensutsatt statlig verksamhet avknoppas till andra huvudmän och alternativa utförare av statligt finansierad verksamhet uppmuntras. Den förenklar för jordbrukare och andra företag genom färre myndighetskontakter och minskat pappersarbete

Trots förstärkningar inom livsmedelssäkerhet, havsförvaltning och landsbygdsutveckling, leder den nya myndighetsstrukturen till minskade statliga kostnader.

GERHARD LARSSON